

Η «Πράσινη Οικονομία» των 600 δις ευρώ

Η μεγάλη πρόκληση της «πράσινης οικονομίας» των 600 δις ευρώ είναι εδώ και το ενδιαφέρον είναι στραμμένο σε πρακτικές εφαρμογές της, σε όλους σχεδόν τους κλάδους.

Η κ.Λιάνα Γούτα¹, Χημικός Μηχανικός, πρώην υπεύθυνη του τομέα Προστασίας του Περιβάλλοντος για όλα τα εργοστάσια του βιομηχανικού συγκροτήματος των ΕΛΠΕ στη Θεσσαλονίκη, μας μιλάει εκτενώς για το θέμα και θέτει τις «πράσινες» προτεραιότητες για την Ελλάδα.

1. Κυρία Γούτα, οι κλιματικές αλλαγές και οι σύγχρονοι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι έχουν ευαισθητοποιήσει την κοινωνία μας, φέρνοντας έτσι τη λεγόμενη «πράσινη οικονομία» στο προσκήνιο. Τι σημαίνει ο όρος αυτός στην πράξη και ποιους τομείς επηρεάζει άμεσα; Πόσο αισιόδοξη είστε για τα ουσιαστικά αποτελέσματα που μπορεί να επιφέρει;

Η πράσινη οικονομία είναι ένας όρος που μας προέκυψε πρόσφατα, αλλά...«Ήρθε για να μείνει». Γιατί πολύ απλά, μιλάμε για την οικονομία του μέλλοντος. Μέσα σε λίγα μόνο χρόνια έγιναν μεγάλες αλλαγές και ανατροπές σε νοοτροπίες και αντιλήψεις και από εκεί που η συζήτηση για το περιβάλλον θεωρούνταν ολίγον ρομαντική, ολίγον ακτιβιστική, και πάντως στο περιθώριο ή σε ανταγωνισμό με την ανάπτυξη, σήμερα, τα πράγματα έχουν αλλάξει κατά 180° και το περιβάλλον μπήκε στο επίκεντρο της οικονομίας και της ανάπτυξης. Κι αυτό γιατί, με τις τρομακτικές περιβαλλοντικές διαπιστώσεις των επιστημόνων, έγινε σαφές ότι ο σύγχρονος κόσμος πρέπει να αλλάξει άμεσα μοντέλο ανάπτυξης και από το μοντέλο της 2^{ης} βιομηχανικής επανάστασης που βασίστηκε στα ορυκτά καύσιμα, να περάσει στην «οικονομία χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας και χαμηλού άνθρακα». Αυτό προβλέπεται να φέρει την «3^η βιομηχανική επανάσταση», αλλάζοντας πολλές από τις εικόνες της καθημερινότητάς μας. Οι ειδικοί προβλέπουν μια επανάσταση σε όφελος του περιβάλλοντος, που θα αλλάξει τα

¹ Η κ. Λιάνα Γούτα είναι Χημικός Μηχανικός του Α.Π.Θ., και εργάζεται στα Ελληνικά Πετρέλαια στη Θεσσαλονίκη, σε θέματα σχεδιασμού, τεχνολογίας, βιομηχανικής ασφάλειας και προστασίας περιβάλλοντος. Διετέλεσε Σύμβουλος σε θέματα Βιομηχανίας, Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μεταξύ άλλων είναι Μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας, Μέλος της Ελληνικής Πλατφόρμας Υδρογόνου καθώς και Μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013» του ΕΣΠΑ. Το 2007 ήταν υποψήφια βουλευτής της ΝΔ. Είναι παντρεμένη και μητέρα δυο παιδιών.

δεδομένα και θα δημιουργήσει τεράστιες ευκαιρίες για αυτούς που θα τις διακρίνουν έγκαιρα. Αυτή τη στιγμή η παγκόσμια κοινότητα αντιμετωπίζει μεγάλες περιβαλλοντικές απειλές, αλλά οι παραπάνω προβλέψεις δίνουν μια αισιόδοξη νότα ότι υπάρχει τρόπος και έρχεται...!

- 2. Στο παρελθόν οι δράσεις για το περιβάλλον θεωρούνταν άκρως ανασταλτικές και κοστοβόρες για την ανάπτυξη της οικονομίας και της βιομηχανίας. Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε μια πραγματική στροφή, ιδιαίτερα στις μεγάλες εταιρείες. Η οικονομική κρίση που βιώνουμε θα μπορούσε να φρενάρει αυτή την αλλαγή φιλοσοφίας:**

Πράγματι, στο παρελθόν οι φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις θεωρούνταν ανασταλτικές για την ανάπτυξη και ως ένα επιπλέον κόστος για μια επιχείρηση, προκειμένου να συμμορφωθεί με τη νομοθεσία. Σήμερα, που έχει υιοθετηθεί η αρχή «Ο ρυπαίνων πληρώνει», αντιλαμβάνονται όλοι ότι η πρόληψη είναι προτιμότερη της αντιμετώπισης κι ότι αυτό δεν αφορά μόνο την βαριά βιομηχανία, αλλά κάθε επιχειρηματική δράση. Κι ότι όποιος προσπαθήσει να αποφύγει τις περιβαλλοντικές του υποχρεώσεις, κινδυνεύει να πληρώσει αργότερα πολύ ακριβότερα, για την αποκατάσταση μιας περιβαλλοντικής καταστροφής, όπως έχει συμβεί ακόμα και με εταιρίες κολοσσούς. Το βασικότερο όμως είναι ότι σήμερα παρουσιάζεται μια διπλή επιχειρηματική ευκαιρία:

Πρώτον, γιατί το «περιβαλλοντικό πρόσωπο» της εταιρίας, ενδιαφέρει τους καταναλωτές οι οποίοι κατευθύνουν τη δύναμή τους σε εταιρίες με περιβαλλοντική ευαισθησία, οι οποίες συνδυάζουν την ανάπτυξή τους με ένα προστιθέμενο όφελος για την κοινωνία και το περιβάλλον. Και δεύτερον, γιατί οι νέες περιβαλλοντικές τεχνολογίες συνιστούν μια νέα επιχειρηματική ευκαιρία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, οι πετρελαϊκές εταιρίες, που αντελήφθησαν ότι ένα μεγάλο κομμάτι της 'ενεργειακής πίτας' διαφοροποιείται και περνά από τα ορυκτά καύσιμα στις ΑΠΕ. Έχοντας λοιπόν τεχνογνωσία, εξειδικευμένο προσωπικό, δυνατότητα έρευνας και μεγάλων επενδύσεων, μπαίνουν δυναμικά στο παιχνίδι, πρωτοστατούν στη διεκδίκηση του νέου αυτού ενεργειακού κομματιού. Η BP πχ, πρωτοπορεί στην κατασκευή φωτοβολταϊκών πάνελς, ενώ η Shell πρωτοστατεί στα αιολικά. Και οι δυο επενδύουν δισεκατομμύρια ευρώ στις νέες τεχνολογίες. Σε περιόδους κρίσης, ωφελημένος είναι όποιος συγχρονίζει το βήμα του με το 'καινούριο κι όχι αυτός που γραπώνεται στο 'παλιό'. Και η οικονομία του μέλλοντος θα έχει πράσινα χαρακτηριστικά, γιατί πολύ απλά, ακόμα κι όταν περάσει η σημερινή οικονομική κρίση, οι περιβαλλοντικές απειλές θα είναι ακόμα εδώ για τις επόμενες δεκαετίες και θα ζητούν απαντήσεις και λύσεις.

- 3. Στον τομέα της ενέργειας συγκαταλέγονται μερικές από τις πιο ρυπογόνες επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Τα πρόστιμα από την ΕΕ σε μερικές περιπτώσεις, όπως**

στη ΔΕΗ, είναι τόσο μεγάλα που απειλούν την κερδοφορία και ομαλή λειτουργία της επιχείρησης. Τι προβλέπετε να γίνει στο μέλλον για τις ρυπογόνες εταιρείες; Οι ρυπογόνες εταιρείες δεν μπορούν παρά να συμμορφωθούν πρώτες από όλες με τη νομοθεσία, σε όλα τα επίπεδα. Ειδικά οι μεγάλες εταιρείες ενέργειας (ηλεκτροπαραγωγής και πετρελαϊκές), οφείλουν να αντιληφθούν τις μεγάλες αλλαγές που συντελούνται καθώς είναι πια κοινός στόχος ότι η παγκόσμια κοινότητα πρέπει να βαδίσει προς την οικονομία χαμηλού άνθρακα. Ήδη από το 2013, οι εταιρείες ηλεκτροπαραγωγής δε θα έχουν πλέον δωρεάν δικαιώματα εκπομπής CO2 όπως συμβαίνει τώρα, αλλά θα πρέπει να τα αγοράζουν όλα, κάτι που θα αυξήσει κατακόρυφα το κόστος παραγωγής από άνθρακα, λιθάνθρακα, λιγνίτη κλπ. Θα πρέπει λοιπόν να κινηθούν προς νέες πηγές ενέργειας, και για τις νέες και για τις υπάρχουσες μονάδες. Διαφορετικά το συνολικό κόστος παραγωγής και εκπομπών θα είναι δυσβάσταχτο.

4. Τι γίνεται στην εταιρεία σας, στα ΕΛΠΕ στον τομέα του περιβάλλοντος; Σε σχέση με τους ρύπους;

Συνηθίζω να λέω ότι το... 'μικρόβιο' της αγάπης μου για την προστασία του περιβάλλοντος, το 'κόλλησα' πρωτίστως από τη δουλειά μου, όταν βρέθηκα να είμαι υπεύθυνη του τομέα Προστασίας Περιβάλλοντος για όλα τα εργοστάσια του βιομηχανικού συγκροτήματος των ΕΛΠΕ στη Θεσσαλονίκη. Είχα την τύχη να βρεθώ από την αρχή σε μια εγκατάσταση που από την ίδρυσή της, πρώτη προτεραιότητα είχε την ασφάλεια και την προστασία του περιβάλλοντος. Συχνά μάλιστα, -ειδικά σε προηγούμενες δεκαετίες, όταν ακόμα η ελληνική νομοθεσία δεν ήταν τόσο απαιτητική-, πήγαινε ένα βήμα παραπάνω από τις ελληνικές νομοθετικές υποχρεώσεις υιοθετώντας ακόμα αυστηρότερες προδιαγραφές και ακολουθώντας από τότε τη λογική των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών. Ήταν εταιρική πεποίθηση ότι αυτό οφείλει στην κοινωνία και στους εργαζόμενους, αλλά και ότι αυτή η πρακτική είναι η μόνη που εξασφαλίζει την επιχειρηματική αειφορία και ανάπτυξη.

5. Αν γινόσασταν για μια μέρα υπουργός Περιβάλλοντος τι αλλαγές θα κάνατε; Και αν την επομένη γινόσασταν υπουργός Ανάπτυξης τι επιπλέον πρωτοβουλίες θα συνδυάζατε για το καλό τόσο των επιχειρήσεων όσο και του περιβάλλοντος;

Ή θα έλεγα,....αν είχα δικαίωμα επιλογής, δυο μέρες Υπουργός Αειφόρου Ανάπτυξης, κατά το πρότυπο του Σαρκοζί στη Γαλλία. Γιατί πιστεύω ότι πλέον δε μπορεί να διαχωρίσει κανείς τις δράσεις του περιβάλλοντος από αυτές της ανάπτυξης και ότι όλη ανάπτυξη πρέπει να βαδίζει 'Πράσινα'. Όλες οι αναπτυξιακές δράσεις, είτε επιχειρηματικές είτε έργα υποδομής, οφείλουν να συμμορφώνονται προς τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Αυτό είναι αυτονόητο και μη διαπραγματεύσιμο.

Το πρώτο που θα επεδίωκα λοιπόν σε μια τέτοια κρίσιμη θέση θα ήταν η αλλαγή νοοτροπίας σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική νομοθεσία. Επί δεκαετίες ακολουθήσαμε ως χώρα την φοβική πρακτική των καθυστερήσεων και των παρατάσεων. Δεν

αντιληφθήκαμε ότι οι ευρωπαϊκές νομοθεσίες, ειδικά αυτές των περιβαλλοντικών θεμάτων, αποτελούν ισχυρά μεταρρυθμιστικά εργαλεία για κάθε χώρα και θα έπρεπε από την πρώτη στιγμή που υιοθετούνται στην ΕΕ, να τα βλέπουμε κι εμείς ως μια μεγάλη ευκαιρία να μεταρρυθμίσουμε τις πρακτικές μας. Ήδη η ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι πολύ λεπτομερής, απαιτητική και βαριά. Ωστόσο, μόνο όφελος μπορεί να έχει κανείς, όταν την εφαρμόσει μια ώρα νωρίτερα και όχι μια ώρα αργότερα!

6. Ποιοι θα πρέπει να είναι οι εθνικοί στόχοι της Ελλάδας για την «πράσινη οικονομία» και ποιες οι άμεσες προτεραιότητες; Πόσο «πράσινη» μπορεί να γίνει η Ελλάδα;

Κατ' αρχήν να πετύχουμε όλες τις ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές υποχρεώσεις μας σε όλους τους τομείς και να πιάσουμε έγκαιρα τους στόχους για το 2020. Όχι όμως αρκούμενοι στη λογική της συμμόρφωσης, αλλά βάζοντας δικούς μας, ακόμα πιο φιλόδοξους στόχους. Ως προτεραιότητες θα έβαζα τις ΑΠΕ, την ενεργειακή εξοικονόμηση, την προστασία των νερών, την αξιοποίηση των αποβλήτων, την ανάδειξη του φυσικού πλούτου και κάλλους της Ελλάδος, την προώθηση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως πχ στη γεωργία (βιοκαλλιέργειες), στον τουρισμό (οικοτουρισμό)...

Για να αναφερθώ μόνο στην πρώτη από αυτές, θα πω, ότι δεν είναι δυνατόν η χώρα μας, με τέτοιο τεράστιο πλούτο σε ήλιο και άνεμο, να μην είναι πρωτοπόρος στην αξιοποίησή τους. Αντ' αυτού βλέπουμε χώρες όπως η Γερμανία να είναι παγκοσμίως πρώτες στην αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας! Ή ακόμα είναι κρίμα, εδώ, στη χώρα του Αιόλου, να μην κάνουμε σημαία μας την αιολική αξιοποίηση, «πουλώνοντας» την μάλιστα και επικοινωνιακά προς τα έξω, σε συνδυασμό με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη μυθολογία μας. Η ιδέα του Υπουργού Ανάπτυξης για τη δημιουργία αυτόνομου Πράσινου Νησιού είναι μια τέτοια εξαιρετική ιδέα και θα έλεγα εγώ, γιατί όχι κι ένα θαλάσσιο πάρκο? Τέλος πολύ βασική και καθοριστική παράμετρο θεωρώ την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κόσμου, ξεκινώντας από τις πολύ μικρές ηλικίες. Έχουμε πολλά αρνητικά ρεκόρ, όπως πχ το ότι είμαστε από τις πιο σπάταλες χώρες στην κατανάλωση νερού στην ΕΕ, έχουμε από τα πιο ενεργοβόρα κτίρια, αλλά από την άλλη φαίνεται ότι τελευταία δείχνουμε μια μεγάλη ευαισθησία, όταν λάβουμε την πληροφορία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η μαζική συμμετοχή των πολιτών στην πρωτοβουλία της WWF για την «Ωρα της γης», λίγες μέρες πριν, που μας έκανε να καμαρώσουμε για το πόση ευαισθησία μπορούμε να δείξουμε όταν υπάρχει σοβαρός λόγος!

7. Ποια χώρα θα μπορούσε να έχει η Ελλάδα ως παράδειγμα; Γιατί; Τι γίνεται στις άλλες χώρες - μέλη της ΕΕ; Τι ιδέες μπορούμε να πάρουμε από το εξωτερικό (και με παραδείγματα);

Έχουμε πολλά παραδείγματα σε όλα τα επίπεδα:

- Σε επίπεδο κρατών, όπως η Σουηδία με στόχο την απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα στα επόμενα 15 χρόνια. Παρόμοιους στόχους βάζουν η Ισλανδία και η Νορβηγία. Ή το εντυπωσιακό παράδειγμα της Ισπανίας, που έγινε η δεύτερη ευρωπαϊκή χώρα σε εγκατεστημένα αιολικά ή και η Πορτογαλία που πολύ γρήγορα έφτασε να παράγει περισσότερο από το 40% της ηλεκτρικής της ενέργειας από ΑΠΕ.
- Σε επίπεδο περιφερειών, όπως περιφέρειες της Αυστρίας που ξεπέρασαν ήδη κατά πολύ τους ευρωπαϊκούς στόχους του 2020 για ΑΠΕ και εξοικονόμηση, πετυχαίνοντας έτσι εντυπωσιακή οικονομική ανάπτυξη και τόνωση της απασχόλησης.
- Αλλά ακόμα και σε επίπεδο πόλεων, όπως η Στοκχόλμη που αναδείχθηκε η ευρωπαϊκή Πράσινη Πρωτεύουσα του 2009, παράγοντας 50% λιγότερα αέρια θερμοκηπίου σε σχέση με την υπόλοιπη Σουηδία και επιβάλλοντας μέτρα καθαρισμού νερού και περιβαλλοντικά διόδια στο κέντρο της πόλης. Παρομοίως, περισσότεροι από 350 δήμαρχοι στις 10/2/09 δήλωσαν σε τελετή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ότι δεσμεύονται για μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 20% ως το 2020. Αλλά και μικρές πόλεις όπως το Lidköping, των 25000 κατοίκων στη Σουηδία, που στοχεύει στην απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα μέσα στα επόμενα δύο χρόνια".

Τα παραδείγματα είναι πλέον πολλά. Μπορούμε να πάρουμε ιδέες από αυτά, αλλά μπορούμε να βρούμε και δικές μας καλύτερες ιδέες, ακόμα πιο φιλόδοξες. Γιατί όχι?

8. Η «πράσινη οικονομία» δημιουργεί εκ των πραγμάτων τα «πράσινα επαγγέλματα». Ποια είναι αυτά (ΕΧΕΤΕ ΑΥΤΗ ΤΗ ΛΙΣΤΑ;) και πως μπορούν να αποτελέσουν επαγγελματικό οδηγό για τη νέα γενιά;

Πρέπει να κατανοήσουμε ότι κάθε προϊόν και κάθε επαγγελματική δραστηριότητα έχει το οικολογικό της αποτύπωμα, και άρα όλες οι επαγγελματικές δραστηριότητες καλό είναι να αναπροσαρμόσουν τα δεδομένα τους λαμβάνοντας υπόψη την περιβαλλοντική διάσταση. Από τον πυρηνικό επιστήμονα μέχρι τον αγρότη. Το απαιτεί πλέον η αγορά και οι ευαισθητοποιημένοι καταναλωτές που αρχίζουν να στρέφουν τη δύναμή τους προς φιλοπεριβαλλοντικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Πέρα από αυτό όμως, δημιουργούνται και πολλά νέα επαγγέλματα και ειδικότητες, όπως πχ ενεργειακοί επιθεωρητές κτιρίων, μηχανικοί περιβάλλοντος, βιοκαλλιεργητές, εργαζόμενοι στο χώρο της ανακύκλωσης, της επεξεργασίας αποβλήτων, στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, των αντιρυπαντικών τεχνολογιών, του ελέγχου και προστασίας των Υδάτων, κλπ. Η λίστα είναι πολύ μεγάλη.

9. Μιλήστε μας με αριθμούς: πόσους και ποιους αφορά η «πράσινη οικονομία»; Ποιους κλάδους αφορά; Για τι τζίρους μιλάμε;

Όπως είπαμε η Πράσινη Οικονομία αφορά όλους τους κλάδους. Η εκτίμηση είναι ότι θα δημιουργήσει έναν τεράστιο κύκλο εργασιών παγκοσμίως της τάξης των 600 δις ευρώ/έτος κι ότι οι επενδύσεις ως το 2030 θα φτάσουν τα 630 δις ευρώ. Μόνο για τις ΑΠΕ, τον τελευταίο χρόνο, οι παγκόσμιες επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 60% φτάνοντας τα 148 δις δολάρια, με πρόβλεψη για 250 δις ευρώ το 2020 και 460 δις ευρώ το 2030. Ως προς την απασχόληση, πρόσφατη Έκθεση Επιτροπής του ΟΗΕ υπολογίζει ότι ο κλάδος των ΑΠΕ απασχολεί σήμερα πάνω από 2,3 εκ εργαζομένους διεθνώς, ενώ μέχρι το 2030 αναμένεται να φτάσει στα 20 εκ.

10. Πόσο αισιόδοξη είστε για την ανάπτυξη των ΑΠΕ στην Ελλάδα; Είναι εφικτός ο στόχος του 20-20-20;

Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, τους στόχους οφείλουμε να τους πετύχουμε. Στην εξοικονόμηση ενέργειας έχουμε μεγάλα περιθώρια, καθώς ενεργειακά είμαστε πολύ σπάταλοι και ως προς τις ΑΠΕ είμαστε μια χώρα με τεράστιο δυναμικό. Το επενδυτικό ενδιαφέρον αυτή τη στιγμή είναι τεράστιο κι ελπίζω σύντομα να λυθούν όποια προβλήματα παρουσιάστηκαν, έτσι ώστε να προχωρήσουμε και στην εγκατάσταση και λειτουργία. Η πρόκληση πάντως θα ήταν να ξεπεράσουμε τους υποχρεωτικούς στόχους και να βάλουμε ψηλότερους, κερδίζοντας τα δικά μας φιλόδοξα στοιχεία που θα μας πάνε μπροστά στη νέα εποχή της Πράσινης Οικονομίας.